

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

รายวิชา

การแต่งหน้าเพื่อการแสดง

รหัสรายวิชา 8071202

สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ธนสิทธิ์ ชมชิด

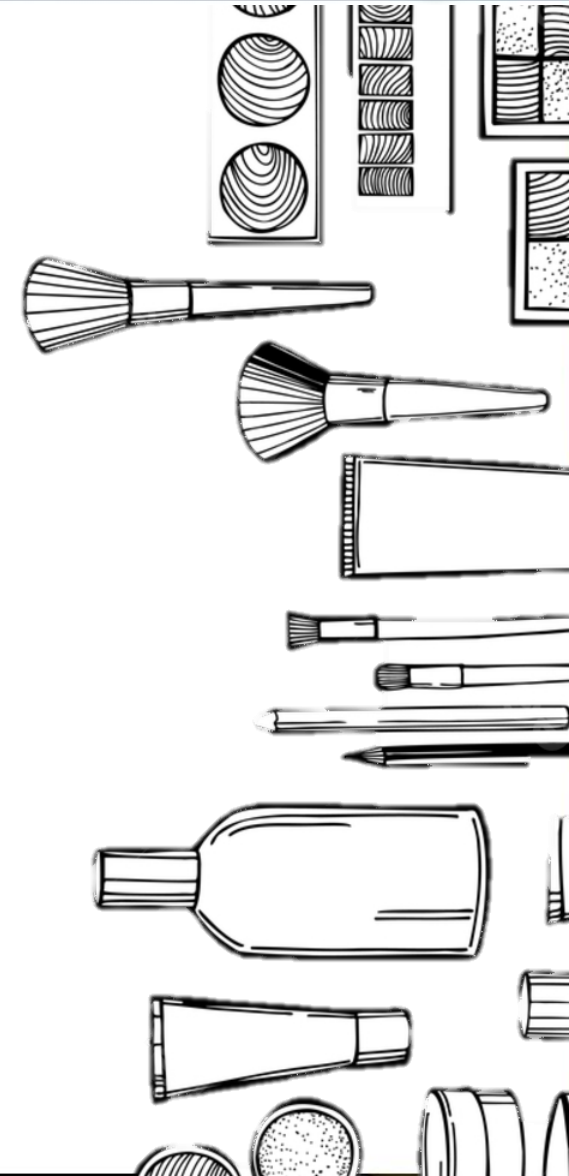

บทที่ 4

การแต่งหน้าเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย

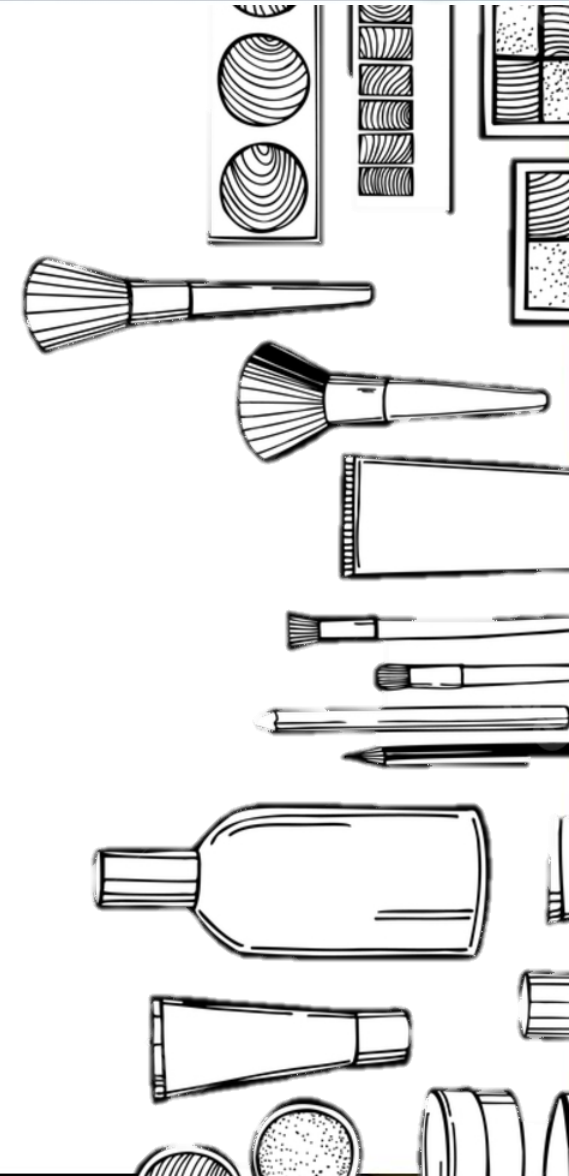

1. นักศึกษาทราบประวัติการแต่งหน้าเพื่อใช้ในการ
แสดงนาฏศิลป์ไทย โขน ละคร
2. นักศึกษาสามารถปฏิบัติการแต่งหน้าโขนละคร
ไทย และการแต่งหน้าลายเส้นยักษ์

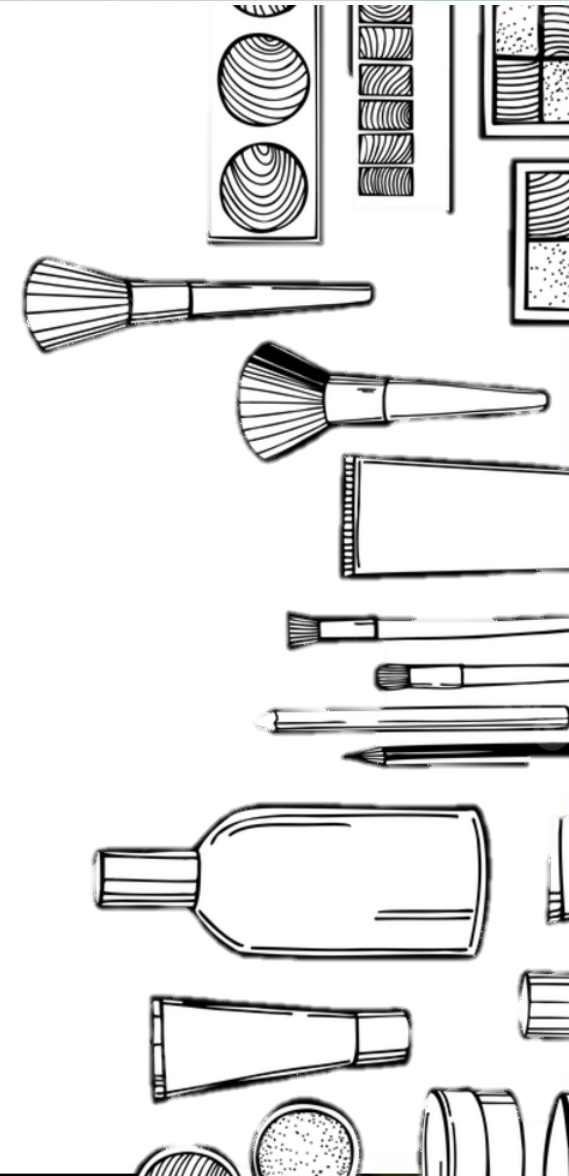
การแต่งหน้าโขนละครนาฏศิลป์ไทย

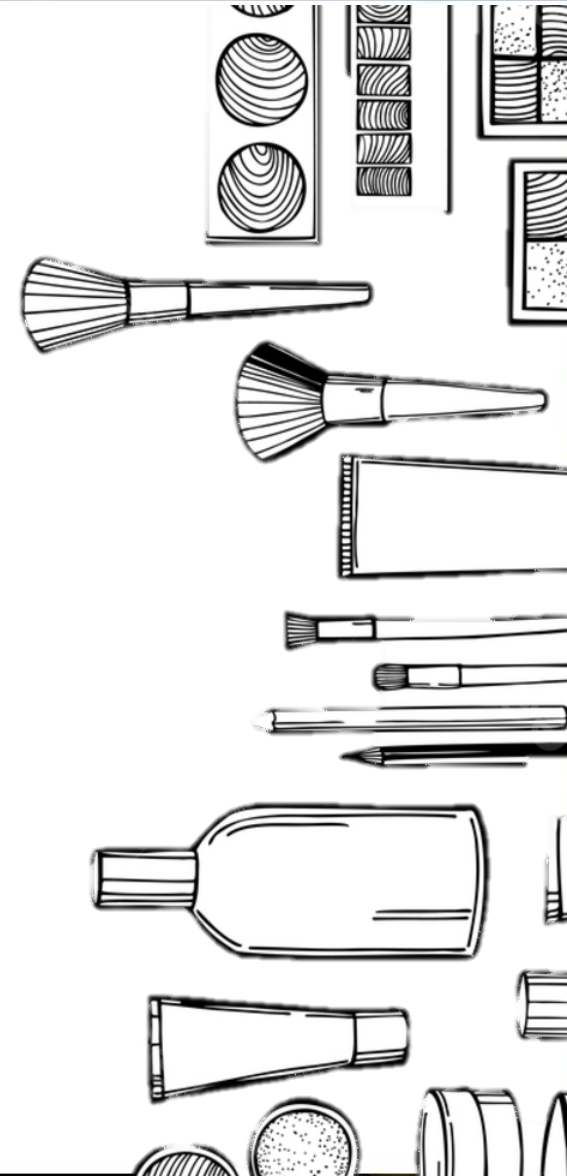
เอกลักษณ์ที่สำคัญของการแสดงโขนที่มีมาตั้งแต่โบราณ คือ การสวมหัวโขน แต่ในปัจจุบันมีตัวละครบางตัวที่ใช้การเขียนหน้า และการแต่งหน้าในการแสดง จึงทำให้เกิดข้อสังเกตในปัจจุบันว่า การเขียนหน้าและการแต่งหน้าในการแสดงโขนเกิดขึ้นเมื่อไหร่ มีแนวคิดและมีวิวัฒนาการอย่างไร(พหลยุทธ กนิษฐบุตร และ อนุกุล วิจารณ์สุขสมบูรณ์, 2564, หน้า 105-121

1. วิวัฒนาการจากการสวมหัวโขนเปลี่ยนแปลง มาสู่การเขียนหน้าและการแต่งหน้า

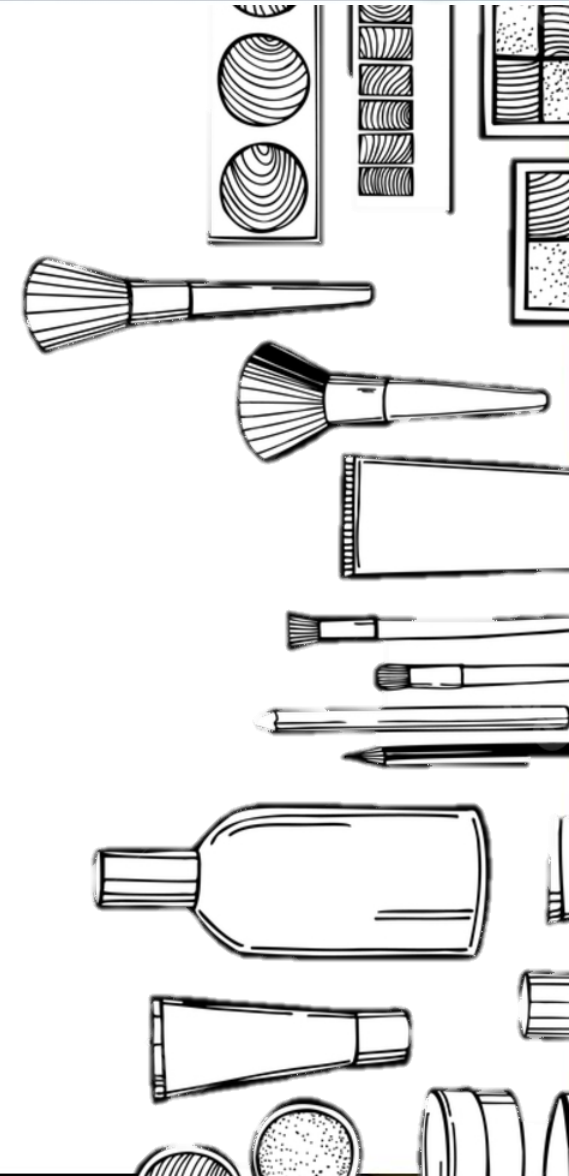
แต่เดิมในสมัยโบราณ ตัวพระ ตัวนาง เทพเจ้า และเทวดานางฟ้า ต่างสวมหัวโขนในการแสดง ต่อมาภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงไม่ต้องสวมหัวโขน เปลี่ยนมาใช้ใบหน้าจริงเช่นเดียวกับการแสดงละครในโดยใช้การเขียนหน้าและการแต่งหน้าแทนการสวมหัวโขน จากข้อมูลหลักฐานที่ปรากฏการเขียนหน้า และการแต่งหน้าสำหรับการแสดงโขน มีวิวัฒนาการขึ้นอย่างต่อเนื่อง แบ่งตามยุคสมัย

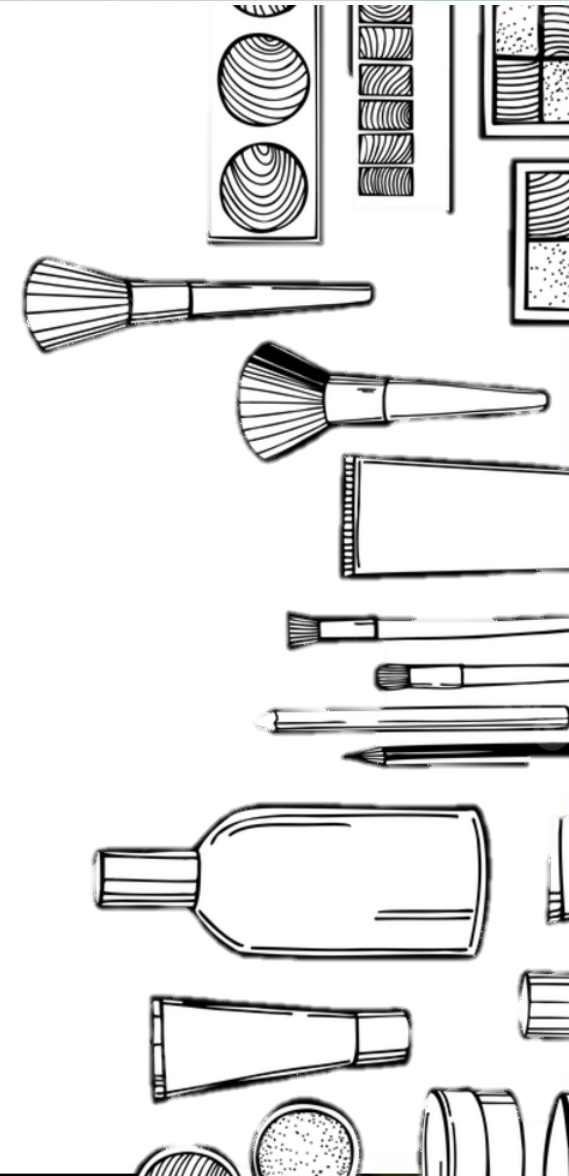
2. เทคนิคในสมัยก่อน

- ใช้วิธีแต่งหน้าแบบจิวจินโบราณ คือ ใช้แป้งฝุ่นจีนผสมน้ำผัดหน้า
- ใช้วิธีการแต่งหน้าแบบจิวจินโบราณ แต่อาจจะผลิตแป้งขึ้นใช้เองตามที่ มงเซญอร์ปาลเลกัวซ์ ส่งชนายกคณะมิชซังโรมันคาทอลิก
- ใช้วิธีการแต่งหน้าแบบคาบูกิและเกอิชา
- ใช้วิธีการแต่งหน้าด้วยแป้งฝุ่น (จีนหรือไทย) ผสมกับน้ำมันมะพร้าว

รูปแบบการแต่งหน้าช่วงรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 9

เมื่อโขนบางตัวเปิดหน้าและแต่งหน้าเช่นเดียวกับละคร รูปแบบการแต่งหน้าของโขนก็จะมีรูปแบบเดียวกับการแต่งหน้าละครในสมัยนั้น ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบอีกประการ คือ เป็นไปตามวัสดุอุปกรณ์และวิทยาการของการแต่งหน้าละครในแต่ละยุคสมัย ในยุคนี้ยังคงมีรูปแบบการแต่งหน้าแบบเดียว คือ หน้าขาวผ่องซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการควบรวมนขนบโขนและขนบละครรำ เข้าด้วยกันช่วงรัชกาลที่ 4-5 รูปแบบการแต่งหน้าปล่อยให้เป็นไปตามกระแสการแต่งหน้าละครรำ สุดแต่ความนิยมของครูในแต่ละยุคสมัยที่กำหนดกันขึ้นมา หรือขึ้นอยู่กับคติความงามตามสมัยนิยม

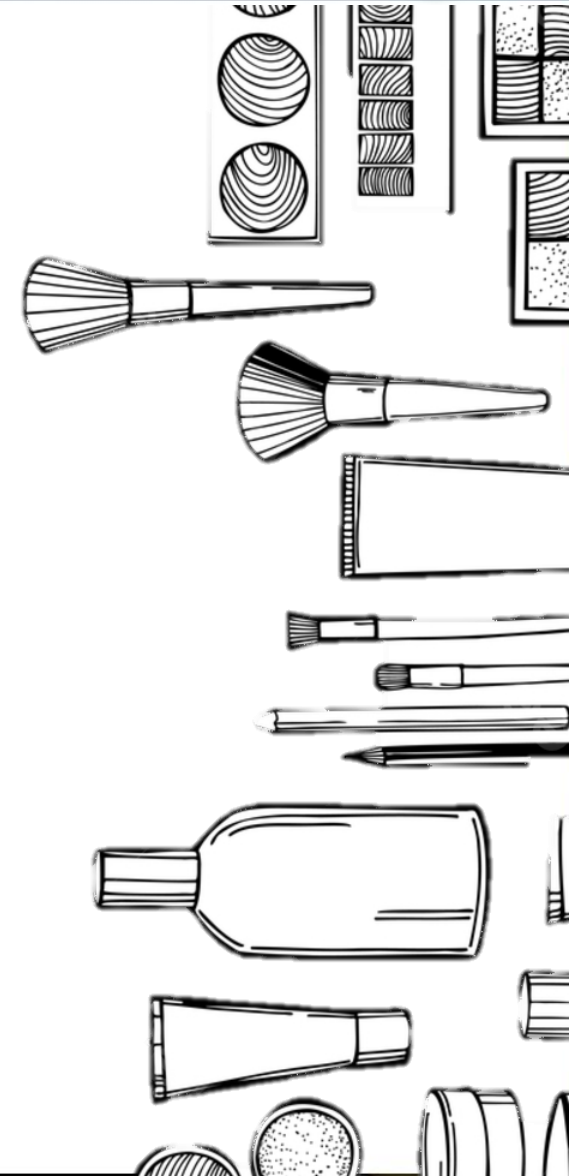

1. ช่วงรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 6

การแต่งหน้าโขน รูปแบบ คือ หน้าขาวผ่อง
ลักษณะเป็นใบหน้าสีขาว แต่ลดความ
ขาวลง ลักษณะหน้ากากมีความ
เปลี่ยนแปลงเรื่องคิ้วและสีแก้ม คือ เริ่มเขียน
คิ้วโค้ง มีหัวคิ้วเล็ก กลางคิ้วหนา หางคิ้ว
เรียวลงแล้ววัดหางขึ้น ส่วนสีแก้มแดงระเรื่อ
นิยมเขียนขอบตาเป็นแนวตรง

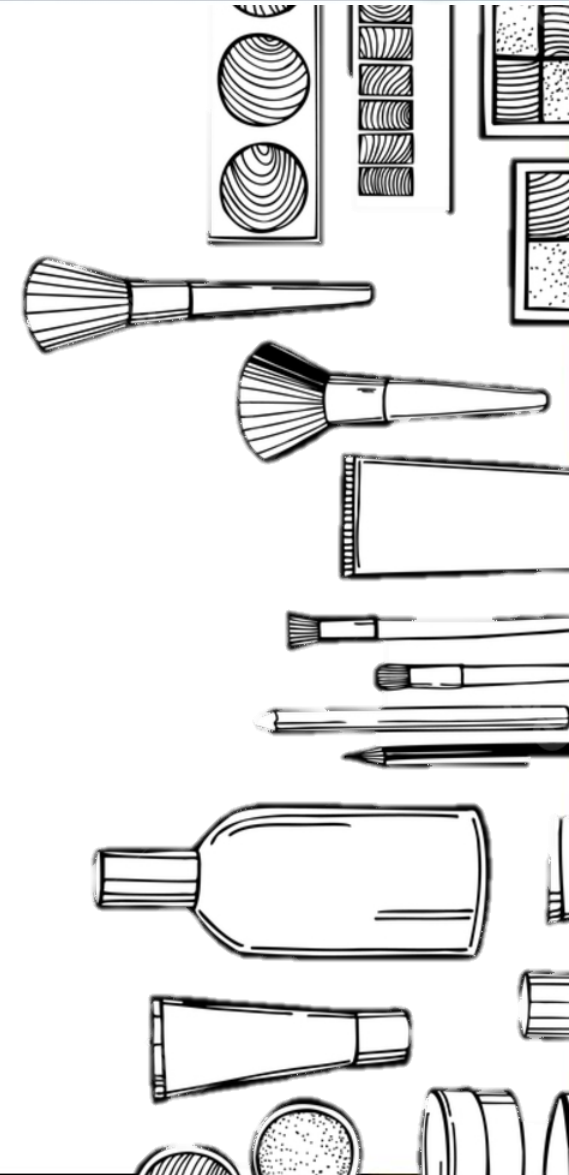
สีปากแดงเข้มด้านใน

2. ช่วงรัชกาลที่ 7

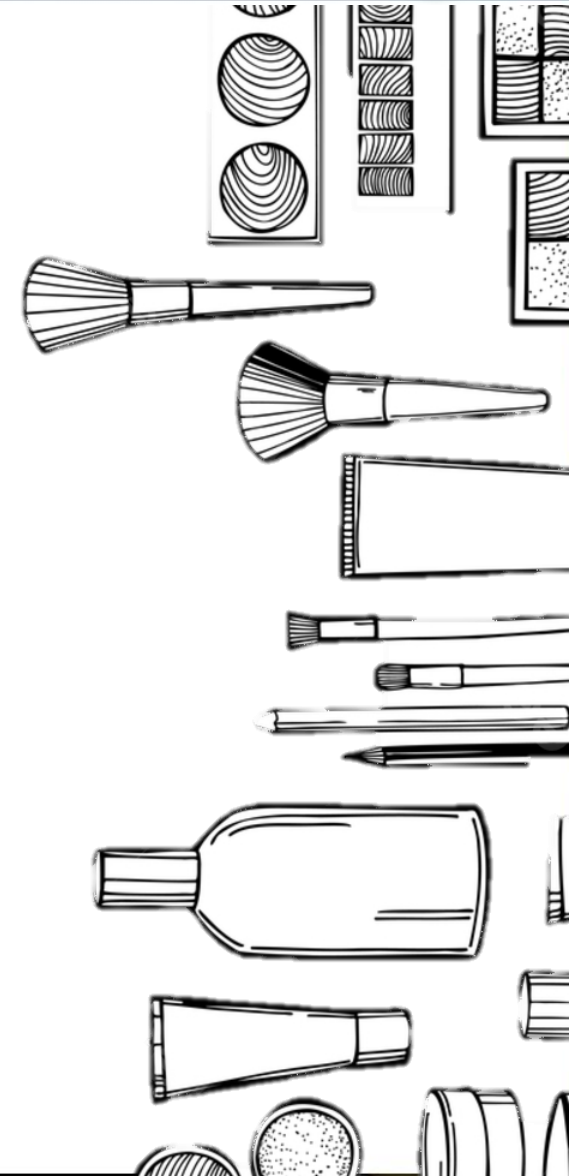
การแต่งหน้าโขน รูปแบบ คือ หน้าขาวนวล มี
ลักษณะขาวนวล เรียบ สีแก้มแดงระเรื่อ
คิ้วโค้งและหนา หัวคิ้วเล็ก เส้นคิ้วใหญ่ เขียน
เส้นรอบขอบตา เขียนเส้นตาล่างเป็นเส้นตรง
ทาปาก สีแดงวาดตามรูปปากให้ดูปากอím
เขียนมุมปากให้ยกขึ้น

3. ช่วงรัชกาลที่ 8-9

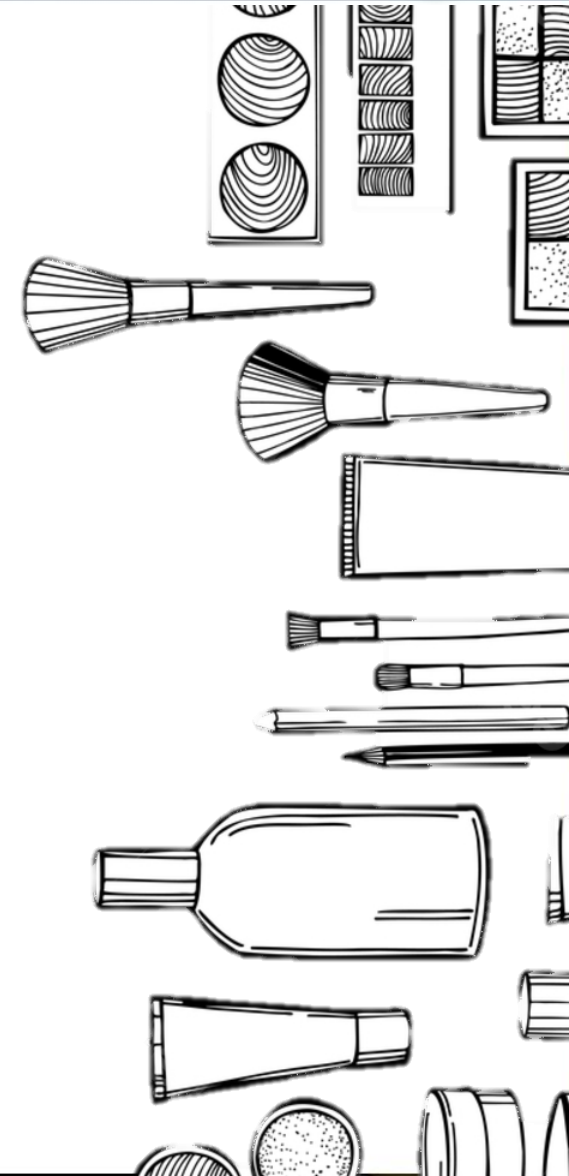
การแต่งหน้าโขน รูปแบบดวงตาหวานซึ่ง มี
ลักษณะหน้านวล คิ้วโก่ง แต่ลดการสาด
ของหางคิ้วเขียนเส้นขอบตาดายกหางขึ้น ทา
แก้มแดงระเรื่อ ทาปากเป็นรูปกระจับสีแดง
ใช้ขนตาปลอม

4. ช่วงรัชกาลที่ 9-ปัจจุบัน

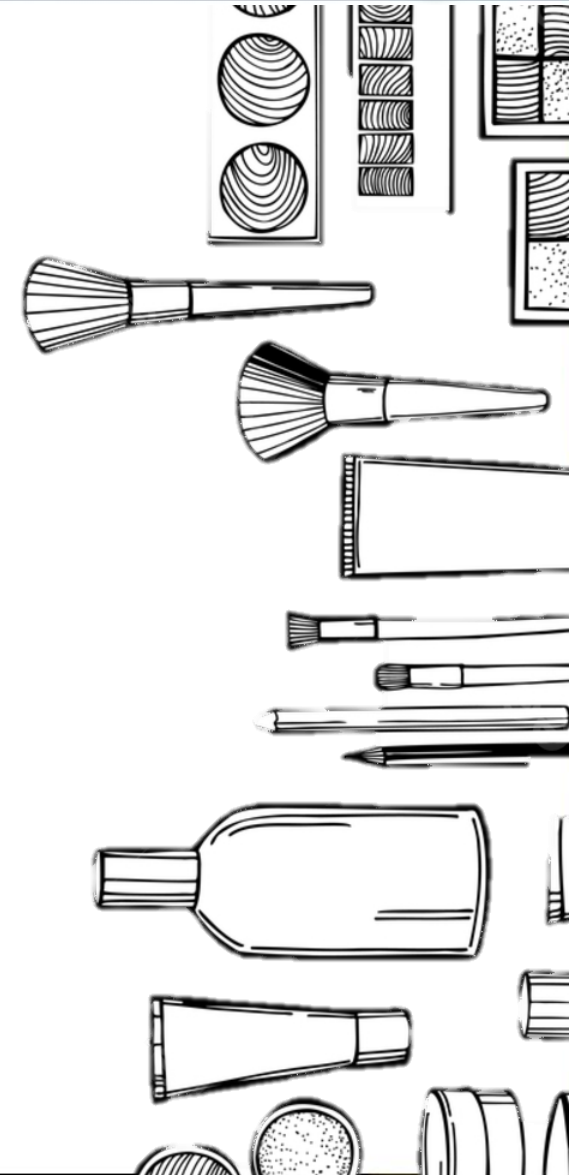

การแต่งหน้าโขน รูปแบบงามตามสมัยนิยม มีลักษณะงามแบบรำไทย ชมพู พ้า ในยุคนี้ การแต่งหน้าโขนเป็นไปตามความนิยมของ นิยมของแต่ละบุคคล ไม่มีลักษณะเป็น เอกภาพ หรือไม่มีแนวทางหนึ่งทางใดโดย ชัดเจน แต่มีลักษณะร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ แต่งให้มีดวงตาหวานซึ่ง นักแสดงคำนึงถึง การแต่งหน้าเพื่อความงามมากขึ้น

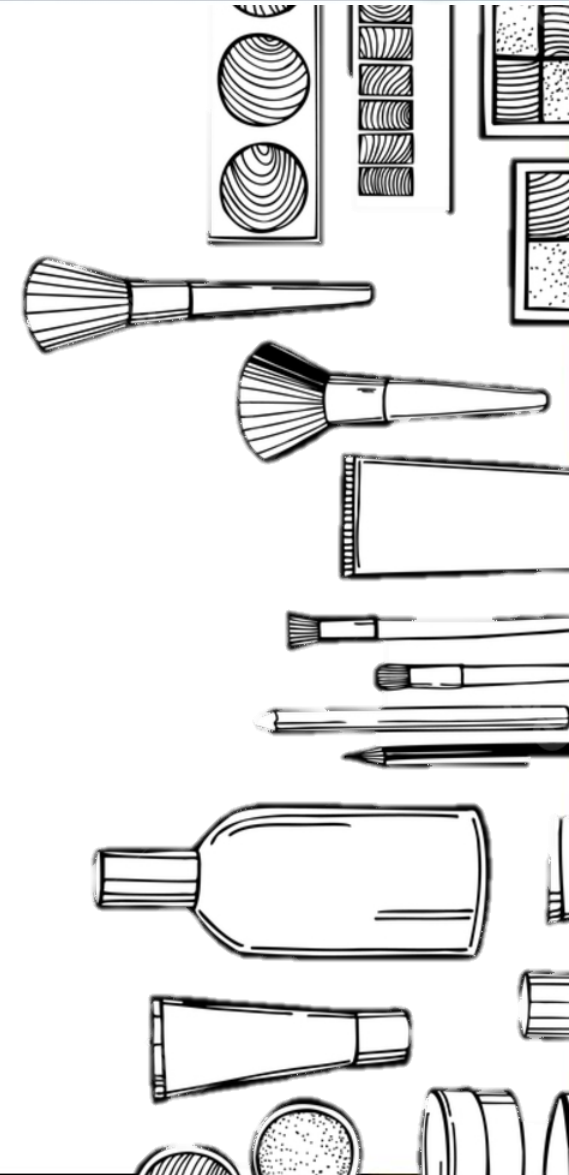
การแต่งหน้าโขนละครไทย

ปัจจุบันการแต่งหน้าโขนมีความงามตามสมัยนิยม ซึ่งรูปแบบการแต่งหน้าโขน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ๆ ที่นิยมนำมาใช้ในการแสดงโขน คือ แบบกรมศิลป์ากร และ แบบแนวพระราชนิยม

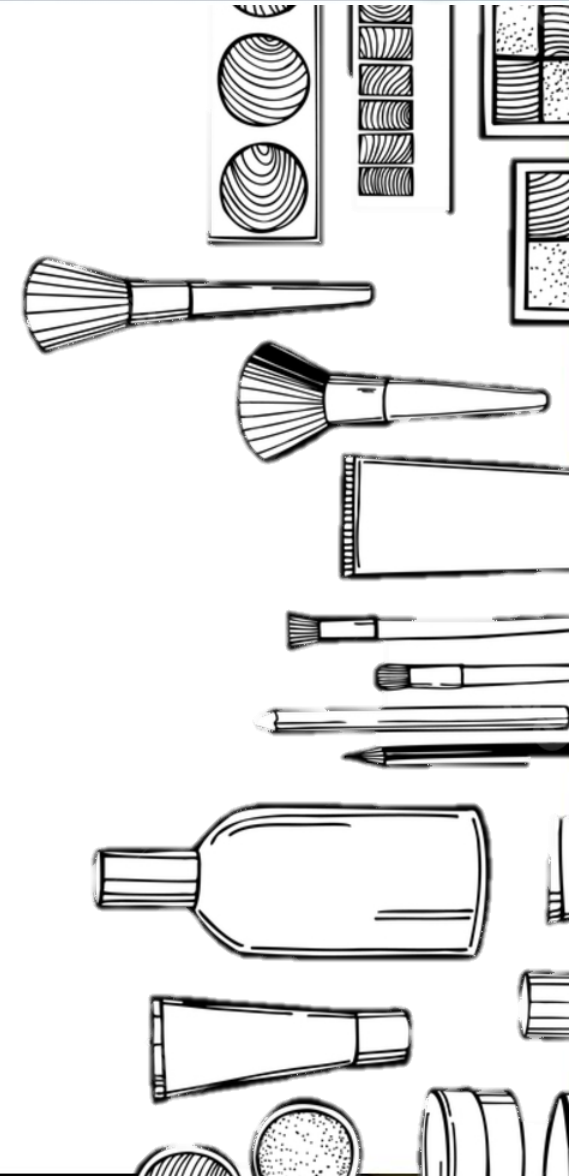
การแต่งหน้าลายเส้นยักซ์

การแต่งหน้าลายเส้นยักซ์ เป็นการแต่งหน้าที่ต้องใช้ฝีมือของผู้แต่งเป็นอย่างสูง เพราะจะต้องเขียนลายเส้นพลาวยักซ์ให้สวยงาม สร้างมิติของใบหน้าให้มีความเหมือนมนุษย์มากที่สุด โดยการเขียนคิ้ว เขียนพลาวยหนดเครา

บทสรุป

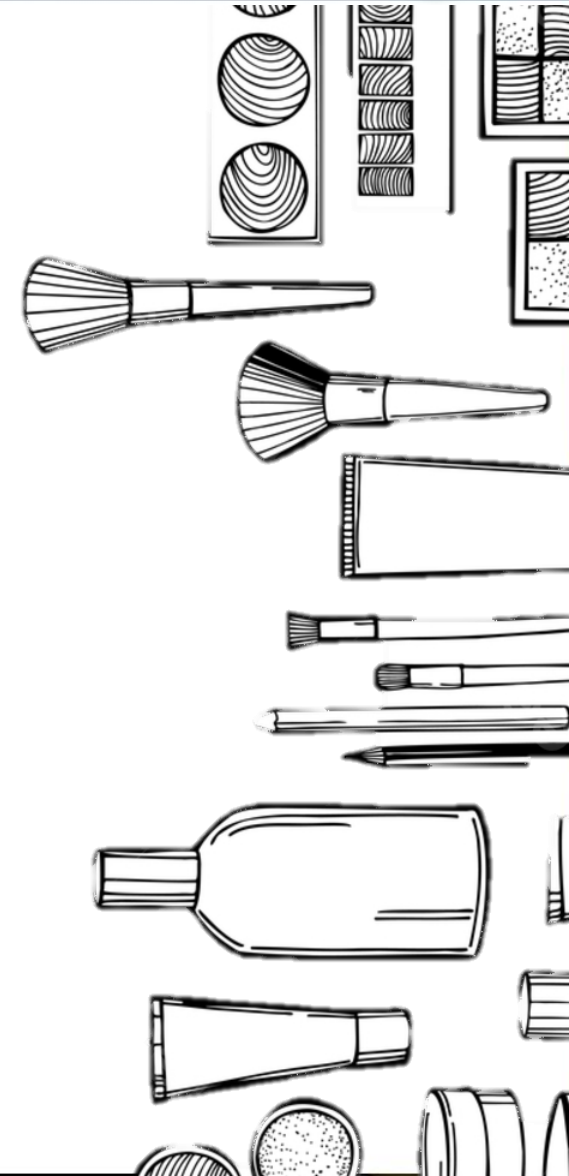
การแต่งหน้าเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย เป็นการแต่งหน้าเพื่อใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ชั้นสูง อย่างการแสดงโขนละคร ผู้แต่งจึงจะต้องมีความชำนาญในการแต่งเป็นอย่างดี ซึ่งการเขียนหน้าและการแต่งหน้าในนาฏกรรมไทย การเขียนหน้าและการแต่งหน้าในนาฏกรรมไทย เป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับงานนาฏกรรมและการแสดงหลายรูปแบบ เพราะมีบทบาทสำคัญที่ทำให้นาฏกรรมมีความสมบูรณ์แบบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมทำให้เกิดภาพจำในลักษณะเด่นของตัวละครแต่ละตัว และทำให้ผู้ชมเข้าถึงบทบาทการแสดงได้ดียิ่งขึ้น

คำถามท้ายบท

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. การแต่งหน้าที่มีลักษณะขาวเหมือนตุ๊กตา เหมือนสวมหน้ากากสีขาว เกิดขึ้นในสมัยใด
2. เทคนิคการแต่งหน้าสมัยโบราณ ใช้วิธีแต่งหน้าแบบจิวจินโบราณอย่างไร จงอธิบาย
3. จงอธิบายวิธีการแต่งหน้าแบบคาบูกิและเกอิชา
4. จงอธิบายการแต่งหน้าโขนละครในช่วงรัชกาลที่ 8-9
5. ลักษณะการแต่งหน้าโขนละครไทย มีรูปแบบการแต่งหน้าโขนแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ
6. การแต่งหน้าแบบแนวพระราชนิยม แต่งให้ “งามแบบโขน” มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า
7. ปัจจุบันในการแสดงโขนมีการแต่งหน้าแทนการสวมหัวโขนจำแนกเป็น 3 กลุ่ม มีอะไรบ้าง
8. การเขียนลายเส้นคิ้วยักษ์ มีลักษณะและวิธีการเขียนอย่างไร
9. การเขียนลายเส้นพลาซ้างแก้มยักษ์ มีลักษณะและวิธีการเขียนอย่างไร
10. ในอดีต การแสดงโขนละคร ใช้สิ่งใดทำให้ใบหน้าเป็นสีขาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม